

Petőfi Sándor nagyapjának, Petrovics Tamásnak életútját Jakus Lajos kutatásai nyomán jól ismerjük.¹ A Galga-völgy olyan jelentős evangélikus közösségei, mint Aszód, vagy Domony,² meghatározó szerepet játszottak az életében. A Gödöllő lakosságát feldolgozó könyvem³ befejezése után, és Jakus Lajos tanulmányait olvasgatva tűnődtem el azon, hogy milyen kár is számunkra, gödöllőiek számára, hogy Petrovics Tamás nem vette az útját Gödöllő felé, s így mi is büszkélkedhetnénk nagy költőnk nem csak baráti és szerelmi, de családi kapcsolódásainak színterével is. Ezt a gondolatot bizonyosan az a szoros kapcsolat indukálta, amely a domonyi evangélikusok és a gödöllői evangélikusok között fennállt.

A gödöllői evangélikusok kevesen voltak. A 18. század vége felé 1770-1790 – között, 20 év átlagában, 6 fő volt az egy évre eső születések száma. II. József Türelmi Rendelete után a domonyi egyházközség vette kezébe a gödöllőiek gondozását, s ezzel megindult egy jótékony áramlás Gödöllő felé, melyben elsősorban iparosok, azaz a domonyi molnárok kerültek főként Besnyőre. Elég, ha csak a két legnagyobb családot, a Parvus-t, vagy a Prétor-t említem, melyeknek egynémely tagja igazi gödöllőivé vált később. De sokan voltak olyanok is, akik csak rövidebb ideig dolgoztak az akkor még létező besnyői tavaknál és vízfolyásoknál.

Machan Jakab (1729 – 1775.12.05.) evangélikus besnyői lakos fia, az 1765-ben született Mihály, 1788.01.14-én Domonyban kötött házasságot **RADUS ANNA** hajadon leánnyal.

Az anyakönyv Gödöllő 16-ot jelöli meg lakhelyükül, ami egyébként megegyezik Parvus Márton besnyői „lakcímével” – azaz feltehetően valamelyik besnyői malom helyrajzi számával. A Machan-Radus házaspárról nincsenek információink, csak annyit tudunk, hogy Machan Mihály halála után **RADUS ANNA**, mint gödöllői özvegy, ismét férjhez ment.

Házasságkötés a domonyi evangélikus anyakönyvben:

özv.PETROVICS TAMÁS

özv.RADUS ANNA

oo³ 1804.04.29. (tanúk: Parvus Márton, Prétor Borbála)

Radus Anna (1761-1831) még 13 éven át volt társa Petrovics Tamásnak. Ilyen egyszerű, és bármennyire mikrofilológiai is ez a most közkinccsé tett eredmény, számunkra, gödöllőiek számára igen fontos, mert a közismert kapcsolatok után most már tudjuk, hogy családi kötődése is volt Petőfinek Gödöllőhöz.

Ezek után válik teljessé a kép Petrovics Tamásról és családjáról:

PETROVICS Tamás 1736.10.18-17.04.02. Domony, gutaütés mészáros

KAMHALL -SALKOVICS Zsuzsanna 1745-1803.01.25.

oo 1773.01.21. Aszód

1773.04.10. (Rákoscsabán) György + 1773.05.11.

1774.06.08. (Rákoscsabán) Anna oo **1796.05.02. Aszód, Hudecz Mihály szabó**

1775.12.02. (Rákoscsabán) Katalin oo **Barschutta Ádám ikladi lakossal**

1777. (Rákoscsabán) Zsuzsanna oo **1801.01.12. Aszód, Miklian György mészáros**

1780. Erzsébet +

1786.07.11. (Aszódon) Mihály

1789.03.08. (Kartalon) Erzsébet

1791.08.15. (Aszódon) István oo **1818.09.16. Aszód, Hruz Mária**

1794.09.25. (Valkón) János

özv.RADUS Anna 1761-1831.

oo 1804 04.29. Domony

¹ Jakus Lajos: Petőfi ősei Aszódon és Pest megyében (Aszódi Múzeumi Füzetek 3.)

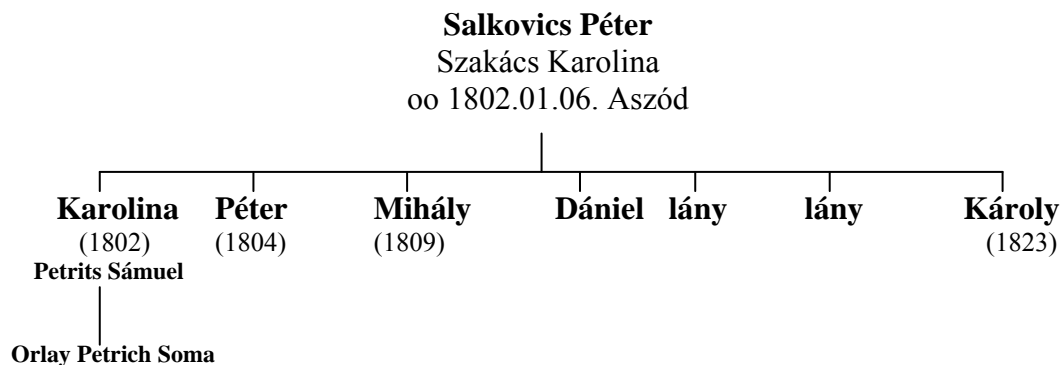
² Györe Zoltán: Gödöllő lakosságának genealógiája 1906-ig (Kézirat, Gödöllői Városi Múzeum)

³ A házasságkötés jele

Számomra egyértelmű, hogy Petrovics Tamásnak két házassága volt. Első házasságkötésénél 37 éves volt, de özvegyisége az anyakönyvben nincs följegyezve. Korábban viselt dolgairól, vagy az esküvő előzményeiről ugyan nem tudunk, de sejthetjük, hogy nem volt zökkenőmentes a már viselős menyecskével kötött házasság. Talán az addig vezető út sem volt a legtisztább, s ezért a lelkész keze sem állt rá a szokásos formulára, mely „tisztelt”-nek nevezte a vőlegényt. De akár ez, akár egy későbbi téves anyakönyvi bejegyzés kevés ahhoz, hogy egy korábbi házasságot is feltételezzünk. Téves a Valkó című monográfiában⁴ közölt adat is, miszerint „Petrovics Tamás öt felesége közül egy, a feltevések szerint valkói volt.”

Kamhall Zsuzsanna csak nevelőapja után viselte a Salkovics nevet, tehát a Salkovics család nincs vérszerinti rokonságban a költővel. A későbbiekben azonban a két család olyan szoros kapcsolatban maradt, hogy a Petőfi-kutatás a Salkovicsok nélkül elképzelhetetlen lett. Ehhez is szolgálnék egy apró adalékkal.

Özv. Kamhall Jánosné, - akinek Zsuzsanna nevű lányát tehát Petrovics Tamás vette nőül, - Salkovics Péterrel lépett új házasságra 1753-ban Aszódon. 1770.02.18-án született Péter nevű gyermekük, – aki tehát Petőfi Sándor apai nagyanyjának féltestvére volt. Az ő leszármazottai a következők:



A Petőfi-életrajzokból ismert eseményeket kapcsoljuk most ehhez a táblázathoz.

- Az 1809-ben született Mihály számára írt alá váltót Petrovics István, s mivel a rokon nem fizetett, a költő apjának földjét elárverezték.
- Mihály, hogy némileg kárpótolja Petrovicsot, annak Sándor nevű fiát, jómódú mérnök bátyjához, az 1804-ben született Péterhez küldte Ostffyasszonyfára.
- Salkovics Péter, a mérnök, eredetileg Petrovics Sándort is Sopronba küldte volna tanulni, de bizonyos szerelmes versek keltette bonyodalom miatt megharagudott Sándorra, s így helyette csak saját öccsét Károlyt, és Orlay Petrich Somát küldte tanulni a soproni líceumba.
- Petőfi számára nem volt más út, mint beállni katonának.

Salkovics Károly, mint uradalmi mérnök bukkan fel később a gödöllői anyakönyvek lapjain.

<u>Salkovics Károly</u>	uradalmi mérnök	Gödöllő, Hsz 306.
<u>Döme Ágnes</u>		
(1858. Fótton)	Kornélia oo 1879.02.19. <i>Gödöllőn, Gondol Dezső baracskai születésű erdőgyakornokkal</i>	
(1861. Tördemícen)	Ida oo 1881.01.29. <i>Gödöllőn, Medgyesi Bertalan ref. karcagi születésű vasúti állomásfőnökkel</i>	

1872.09.04.	Mária	

⁴ Valkó (Valkó 1969)

A fenti, most először közölt adatokból látható, hogy Salkovics Károly 1872-től 1881/82-ig tartózkodott Gödöllőn, Mária nevű leánya itt született, két idősebb leánya pedig itt kötött házasságot.

E rövid kis tanulmány a Petrovics, és a Salkovics család gödöllői kapcsolatait tárta fel, kibővítve ezzel ismereteinket Petőfi Sándor és Gödöllő – természetesen átvitt értelmű – kapcsolatáról.

(Megjelent a Gödöllői Szolgálat VII/15. számában)

Györe Zoltán